

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Betänkandet Ökad insyn i partiers finansiering – ett utbyggt regelverk

(Dnr Ju2016/07989/L6)

Riksdagens ombudsmän (JO) har beretts tillfälle att lämna synpunkter på betänkandet Ökad insyn i partiers finansiering – ett utbyggt regelverk.

Jag har inga synpunkter på förslagen i betänkandet utöver följande kommentarer rörande kommitténs behandling av förslaget om ett förbud för partier m.fl. att ta emot anonyma bidrag över ett visst belopp utifrån ett grundlagsperspektiv (avsnitt 15 Förslagets förhållande till regeringsformen, Europakonventionen och Grecos rekommendationer).

I lagstiftningsarbetet som föregick den nuvarande lagen om insyn i finansiering av partier fanns beredningsunderlag i form av bl.a. en departementspromemoria (Ds 2013:31). Enligt promemorian fanns det inte något behov av att författningsreglera frågan om partiers och valkandidaters möjligheter att ta emot anonyma bidrag och det lämnades följaktligen inte heller något förslag om ett förbud att ta emot anonyma bidrag. Efter att ha tagit del av de remissynpunkter som kommit in uttalade regeringen att anonyma bidrag i princip inte bör vara tillåtna (prop. 2013/14:70 s. 56). Utifrån vad regeringen anförde kan man dra slutsatsen att den inte ansåg sig ha det beredningsunderlag som behövdes för att kunna föreslå ett förbud mot att ta emot anonyma bidrag. Frågan bedömdes som komplicerad och det krävdes ytterligare överväganden, bl.a. ur ett grundlagsperspektiv.

Vid tillsättandet av den parlamentariska kommittén angavs i direktiven att kommittén särskilt skulle beakta att frågan om ett eventuellt förbud mot att ta emot anonyma bidrag förutsätter ingående överväganden ur ett grundlagsperspektiv (Dir. 2014:90 s. 14).

Kommittén föreslår att ett förbud för partier m.fl. att ta emot anonyma bidrag över ett visst belopp ska införas. Jag kan dock konstatera att kommittén i princip inte gör någon egen analys av förslagets förenlighet med regeringsformen, där särskilt föreningsfriheten, förbudet mot tvång att uppge politisk åsikt och förbudet mot åsiktsregistrering gör sig gällande, utan till största delen redogör för resonemang som förts och slutsatser som dragits i det lagstiftningsarbete som föregick lagen om

insyn i finansiering av partier. Det egentligen enda egna uttalandet som kommittén gör är på s. 363 där det anges att ett förbud mot att ta emot anonyma bidrag inte är en föreskrift av vilken det uttryckligen eller underförstått framgår att en rättighetsbegränsning är åsyftad eller ingår som ett naturligt led i regleringen. Detta syftar tillbaka på ett förarbetsuttalande om begränsningar av fri- och rättigheterna i regeringsformen (prop. 1975/76:209 s. 154) och till vad regeringen anfört om förslaget till en ny lag om insyn i finansiering av partier och dess förenlighet med föreningsfriheten (prop. 2013/14:70 s. 98).

Det är enligt min mening en brist att en utförlig analys av hur kommitténs förslag förhåller sig till bestämmelserna i regeringsformen saknas och det finns ett behov av att en sådan görs i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Cecilia Renfors

Emma Wännström